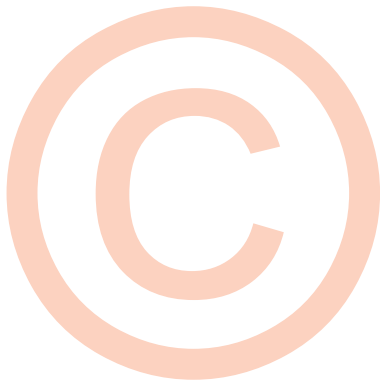

**Dette skal du vite ved bestilling av et
fotografisk arbeid**

**En liten rød bok om
opphavsretten**

Fotografiet er beskyttet i åndsverkloven

Unngå problemer, gjør skriftlig avtale!

Fotografiet er inkludert i åndsverksloven, som gir fotografen rettslig beskyttelse for sine verk og prestasjoner. Som patentretten beskytter oppfinnerens konstruksjoner, beskytter åndsverkloven fotografen mot utilbørlig bruk av fotografier. Respekt for opphavsmannens verk er en selvfølge for alle seriøse bildebrukere.

Det viktigste for å hindre misforståelser er å gjøre en skriftlig avtale, og en god leveregel er: Er du i tvil, – spør først.

Definisjoner

- Oppdragsgiver:** Den som ønsker å bruke et bilde.
- Bildeleverandør:** Den som formidler salget av et bilde.
- Bildet:** Definér bildet?
- Formål:** Hvor skal bildet brukes?
- Bruksrettigheter:** Hva skal tillatelsen inneholde?
- Media:** Hvor skal bildet brukes?
- Arkivbilder:** Salg av eksisterende bilder.
- Pris:** Hva skal det koste?
- Navnerett:** Fotografens signatur.
- Modeller/rekv.:** Tredjeparts interesser
- Gjenbruk:** Er du i tvil, spør først.

Oppdragsgiver

Den som bestiller et bilde skal definere alle kjente aspekter ved oppdraget slik at fotografen har grunnlag for å skape det rette innhold.

Kunden skal godkjenne andre parter som modeller, sminke, stylist, location, rekvisitter etc, og skal gjøre seg kjent med kostnader som tilkommer.

Dersom kunden, eller representant for denne, velger å ikke være tilstede ved opptak, må fotografens skjønn godtas.

Byrå som formidler oppdraget for oppdragsgiver plikter å gjøre denne kjent med avtalens innhold, og navngi oppdragsgiver for bildeleverandøren.

Bildeleverandør

Fotografen skal forsikre seg om at oppdraget er forstått, og utføre oppdraget fagmessig, til avtalt tid. Fotografen skal informere kunden om fremdriften i oppdraget og sørge for at avvik blir formidlet til oppdragsgiver. For leie av tredjepart (modeller/location/sminke/styling etc.) er det viktig at juridisk bindende avtaler gjøres, i henhold til kundens beskrivelse av oppdraget.

Bildet

Bildet, som er sluttresultatet, skal reflektere kundens intensjoner, og skal tilfredsstillte tekniske og kreative krav til fagmessig standard. Det skal avtales om bildet kan endres utover det som er formålet med det.

Dersom bildet blir offentliggjort i strid med avtale, er det den som publiserer det som står ansvarlig for enhver juridisk tvist. Videreoverdragelse av bruksrett til tredjepart kan ikke skje uten egen avtale.

Formål

Kunden skal, før påbegynt oppdrag, definere formålet med bildet, og enhver bruksrett som det gjøres krav på. Fotografiet kan ikke publiseres på en annen måte enn det som fremgår av avtalen. Dersom oppdragsgiver ønsker annet formål, brukes i annen sammenheng, må det inngås ny avtale om dette, med evt. egen avtale om pris for bruksrettutvidelsen.

Bruksretten erverves først når full betaling har funnet sted.

Bruksrettigheter

Det mest praktiske er at oppdragsgiver på forhånd selv beskriver hva slags bruksrett han har behov for, slik at bildeleverandøren kan fastsette prisen på bakgrunn av den ønskede bruk.

Det bør også fremgå av avtalen hvem som skal innhente nødvendig samtykke fra avbildede personer/rettighetshavere til avbildede åndsverk.

Det bør gjøres skriftlig avtale dersom det ønskes endringsrett, eller videresalgsrett.

Om bruksrettighetene skal gå tilbake til bildeleverandøren uten vederlag dersom oppdragsgiver avvikler sin virksomhet eller tas under konkursbehandling, bør avtales skriftlig.

Media

Trykte media: Brosjyrer, bøker, flyers, blader, aviser, plakater, canvas, dekaleringer.

Elektroniske media: Web, kino, digital display, TV, Video, DVD etc.

Målgruppe: Det offentlige rom, lukket visning, Direct mail, E-post,

Geografisk omfang: Norge, Skandinavia, hele verden.

Bruksrett, type: Eksklusive rettigheter?

Varighet: Begrenset/ubegrenset

Språkversjoner: Flere språkversjoner?

Arkivbilder

For bilder fra fotografens arkiv gjelder det også at konkrete avtaler om bruk gjøres. Ansvar for innhenting av rett til bruk av modeller/rettighetsbeskyttede åndsverk etc. ligger til syvende og sist hos den som offentliggjør bildet.

Husk at fotografen selger kun en brukstillatelse. Vær detaljert med hensyn til avtalen.

Pris

Det finnes ingen veiledende priser for bildebruk, men mange bildeleverandører opererer med et fastprissystem. Andre igjen fastsetter prisen individuelt for hvert oppdrag.

Det bør uansett presiseres i avtalen hva det avtalte honorar er ment å dekke. Det vanlige er at honoraret dekker den avtalte bruksrett, og fotografens arbeid og utgifter.

Navnerett

Ifølge åndsverklovens § 3 har fotografen krav på å bli navngitt slik "som god skikk tilsier", så vel på eksemplar av åndsverket som når det gjøres tilgjengelig for almenheten. Det er vanlig å avtalefeste at manglende navngivelse av fotografen skal erstattes med 100% av avtalt honorar. Metadata i den digitale bildefilen bør inneholde all informasjon om bildet, også bruksbegrensninger.

Modeller og rekvisitter

Dersom fotografiet i det vesentlige er en avbildning av en person (evt. en gruppe personer), må det som hovedregel innhentes samtykke også fra disse. Det samme gjelder for fotografier som avbilder et åndsverk (en tegning, maleri, skulptur, o.s.v.). Slike fotografier kan som hovedregel ikke brukes uten at det er innhentet samtykke fra rettighetshaveren til åndsverket.

Brudd på lovens regler er belagt med straff og erstatningsansvar både for økonomisk og ikke-økonomisk skade. Selv en godtroende tredjemann risikerer et visst økonomisk ansvar.

Gjenbruk

Mange tror...
at hvis de først har betalt for et fotografi kan de bruke det til
hva de vil. Men så enkelt er det ikke.

Sannheten er...
at fotografi omfattes av Lov om opphavsrett til åndsverk
(åndsverkloven). I følge loven har fotografen alle rettigheter
til sine bilder. Ingen kan bruke et fotografi uten samtykke fra
fotografen eller den som formidler hans rettigheter.

Vernetid for fotografi

Dersom intet er avtalt, gjelder Åndsverkloven for alle typer
fotografier.

Loven skiller mellom fotografiske bilder og fotografiske verk.
For begge typer gjelder hovedregelen om at eiendomsret-
ten til originalen og bruksretten til fotografiet oppstår på
fotografens hånd. Ingen kan bruke, eller endre et fotografi,
uten dennes samtykke.

Fotografens rettigheter varer inntil minst 15 år etter foto-
grafens død, men i 70 år, dersom fotografiet kvalifiserer som
åndsverk.

For å hindre konflikter i forbindelse med gjennomføring av foto-oppdrag, anbefales det at alle aspekter ved arbeidet avtales skriftlig.

Denne lille boken er bare en kort veiledning til tryggere avtale for partene i forbindelse med foto-oppdrag. Den gjør ikke krav på å gi svar på alle spørsmål om opphavsretten, som er lik i de nordiske land.

Det finnes rettsavgjørelser i Norge som bør avholde enhver fra å ta en "snarvei" når det gjelder bildebruk.

Er du i tvil om gjenbruk? - Spør først!

Fellesorganisasjonen
FOTO-NORGE

www.foto-norge.no
Rådhusgaten 20, 0150 Oslo